یادداشت

ضمانت‌ها باید جنبه عملیاتی به خود بگیرد

سیدجلال ساداتیان
تحلیلگر مسائل بین‌الملل

شرایط برجام به سمت نگاه خوشبینانه و اینکه این توافق انجام خواهد شد پیش می‌رود. یعنی اغلب به قضیه مثبت نگاه می‌کنند و بر اساس نیاز طرفین به اینکه این توافق انجام بشود. البته اینکه گفته می‌شود طرفین؛ مقصود نیاز اروپایی‌هاست که به آمریکا فشار می‌آورند که توافق کنید. آمریکایی‌ها نیز به دنبال این هستند که شرایط را حفظ کنند تا به گونه‌ای نشود که آنها انتخابات میان دوره‌ای را از دست بدهند و مورد سرزنش لابی صهیونیستی قرار گرفته و تحت فشار قرار گیرند. لذا برای اینکه این اتفاق نیفتد آمریکایی‌ها مقداری احتیاط می‌کنند اگر نه به نظر می‌رسد که آنها موافق این امر هستند که اتفاق بیفتد چون این ابزار و وسیله‌ای برای اینکه اروپا در فشار گرانی در مقابل اقدماتی که می‌خواهند در مقابل روسیه انجام دهند در آن زمینه مدت مقاومت اروپا افزایش پیدا کند. از این جهت برای ایران نیز مثبت است برای اینکه بتواند در کوتاه مدت مقدار زیادی انرژی‌های ذخیره شده خود را تا حدود صد میلیون بشکه بفروشد و پول‌هایی را در جاهای مختلف داشته برگرداند. همه اینها کمک می‌کند به بهبود وضعیت اقتصاد ایران. لذا در مجموع از این کار استقبال می‌شود و هم ایران از این کار استقبال می‌کند و هم طرف‌های مقابل استقبال می‌کنند. البته اینکه گفته می‌شود آمریکا احتمالا با تضمین‌هایی که ایران خواسته موافقت می‌کند حتی به شرط موافقت نیز باز هم مشخص نیست که این تضمین‌ها چقدر اعتبار داشته باشد. یعنی آن زمانی که قطعنامه ۲۲۳۱ شورای امنیت نیز پشت‌سر توافق برجام بود ترامپ خارج شد اما یک چیزی وجود داشت و آن اینکه قطعنامه ۲۲۳۱ شد ضمانت اجرا برای اینکه اروپایی‌ها با آمریکا همراهی نکنند. این بعدی که اکنون وجود دارد و گفته می‌شود رئیس‌جمهور آمریکا سخنرانی کند و بخشی از تضمین‌ها را بگوید یا اینکه وزیر خارجه آمریکا نامه بنویسد و بخشی از این تعهدات را بپذیرد و اینکه اروپایی‌ها هم بیانیه بدهند و بخشی از این تعهدات را بپذیرند که اگر مثلا آمریکایی‌ها از دور تا از موعد از برجام خارج شدند آنها جبران خسارت کنند در جای خود خوب و شاید قابل استفاده و استناد باشد. اما در کل هیچ کدام ضمانت اجرایی جدی ندارند. پیشنهاد می‌شود که همه اینها را نیز مثل قطعنامه ۲۲۳۱ دوباره قطعنامه‌ای کنند و شورای امنیت پشتیبان این داستان قرار گیرد و قطعنامه شورای امنیت مقدار و درجاتی ضمانت اجرایی این امر و کار را بیشتر بالا ببرد.

دریچه

محمد سالاری:

اکنون فقط باید از رفع تحریم‌ها حمایت کرد

یک فعال سیاسی اصلاح‌طلب درباره ضرورت نگاه به برجام به عنوان یک قرارداد ملی گفت: در خصوص توافق هسته‌ای توجه به این نکته ضروری است که برجام مربوط به یک دولت یا جریان سیاسی خاص نبوده و نیست بلکه یک تصمیم ملی است و تصمیمی است که علاوه بر تایید شورای امنیت ملی، مصوبه مجلس و شورای نگهبان را نیز به همراه دارد. محمد سالاری اظهار داشت: همه دلسوزان کشور و هر وطن‌پرستی که دغدغه ایران را دارد و وضعیت اقتصادی مردم برایش مهم است، باید بدون توجه به اختلافات سیاسی، از هر اقدامی که منجر به رفع تحریم‌ها و تنش‌زدایی در روابط بین‌الملل می‌شود، حمایت کند تا از مشکلات مردم کاسته شود و کشور به ریل توسعه بازگردد؛ چراکه از تداوم وضعیت کنونی همه متضرر خواهند شد. سالاری ادامه داد: با روی کار آمدن دولت سیزدهم، تا جایی که توان دارند سعی در احیای برجام خواهند داشت. اصلاح‌طلبان و اعتدالیون هم که از ابتدا منافع ملی را در تنش‌زدایی در عرصه داخلی و خارجی جست‌وجو می‌کردند و طبیعتا از هر توافقی به نفع مردم حمایت می‌کنند. در نتیجه برجام و احیای آن، تنها از سوی کاسبان تحریم می‌تواند مورد تعرض قرار بگیرد که کنترل آن نیز وظیفه دولت و نهادهای امنیتی است که خود بهتر از دیگران نسبت به عملکرد کاسبان تحریم اشراف دارند. پس بهتر است که تلاش ملی و رسانه‌ای برای جلب حمایت همگان از توافق احتمالی صورت بگیرد تا این دوران بدون کمترین چالشی سپری شود. وی با اشاره به اینکه اکنون فقط باید از احیای برجام و رفع تحریم‌ها حمایت کرد، گفت: در مورد برجام به تفصیل سخن گفته شده و اسب‌های جدی که به دلیل نگاه‌های سیاسی به کشور وارد شده، بر کسی پوشیده نیست. اما در نگاهی جامع‌تر شاهد هستیم که متاسفانه برخی از موضوعات مهم در کشور در کوتاه زمانی به مجادلات سیاسی و رسانه‌ای تبدیل و با تقلیل اهمیت آن از سطح منافع ملی به منافع جناحی به کف خیابان آورده می‌شود. این روشی است که برای قلب واقعیت و انحراف از متن و بطن موضوع اصلی، از سوی جریانات تندرو دنبال می‌شود. سالاری تصریح کرد: تصمیم‌سازی در خصوص موضوعاتی مانند برجام، ورود بانوان به ورزشگاه و بسیاری مسائل دیگر که می‌توانست در یک فضای آرام صورت بگیرد، با همین روش، به یک چالش و یک دوقطبی تبدیل و امکان تصمیم‌گیری سلب شد. طبیعتا برای رسیدن به یک حکمرانی مطلوب باید چاره‌ای برای این امر اندیشیده شود.

مصطفی درایتی در گفت‌وگو با «آرمان ملی»:

شکل کنونی مقابله با فساد قابل دفاع نیست

مقابله با فساد نیازمند تصمیم جدی است

دولت به فکر کاهش تورم باشد

آرمان- احسان اسقایی: یک سال از عمر دولت سیزدهم گذشته است. در مقایسه سال ابتدایی دولت رئیسی و روحانی به آمارهایی می‌رسیم که تعجب‌آور است. دولت قبل که آمد در همان یک سال اول رشد تورم کاهش یافت و امیدها به آینده بهتر حتی بدون برجام، بیشتر شد، اما بررسی یک سال ابتدایی دولت سیزدهم رشد تورم در مقابل کاهش نمی‌دهد. هر چند دولت در برابر این انتقاد از تصمیم ضد فساد در حوزه ارز می‌گوید و اعلام کرده شوک افزایش قیمت‌ها بعد از حذف ارز مرجع در حال خالی شدن است. با تمام انتقادهایی که به دولت وارد می‌شود به نظر پیشرفت مذاکره هسته‌ای نشان از این دارد که شخص رئیس‌جمهور با گره کور مشکلات آشناست. در این ارتباط «آرمان ملی» با مصطفی درایتی، فعال سیاسی اصلاح‌طلب به گفت‌وگو پرداخته که در ادامه می‌خوانید. او معتقد است دولت نباید در این بازه زمانی که مردم با چالش تحریم دست و پنجه نرم می‌کنند، ارز ۴۲۰۰ تومانی را حذف می‌کرد زیرا فشار اقتصادی زیادی بر مردم وارد کرد. درایتی معتقد است دولت به سمت آزادسازی نرخ بنزین نیز حرکت خواهد کرد.

◀ عملکرد دولت در حوزه کاهش تورم و ایجاد آرامش در جامعه را چگونه ارزیابی می‌کنید؟

وعده‌های دولت در حوزه اقتصادی و خصوصا کاهش تورم چیزی نیست که بتوان آن را نادیده گرفت. رئیس‌جمهور از ابتدای تشکل دولت سیزدهم و حتی قبل از تشکیل دولت و در مناظره‌های انتخاباتی از کاهش تورم سخن به میان می‌آورد. آن وعده‌ها این تصور را ایجاد کرد که دولت در مسیر کاهش تورم حرکت خواهد کرد اما در یک سالگی تشکیل دولت، تورم افزایش یافته است در نتیجه مردم در مقایسه با گذشته با گرانی بیشتری روبه‌رو شده‌اند. حتی اقدامی نشده که مردم احساس کنند، میزان رشد تورم در مقایسه با قبل کمتر شده است. کاری که حداقل قبل از تصویب برجام در دولت روحانی صورت گرفت. روزی نیست که کارشناسان حوزه اقتصادی از افزایش میزان خلق پول سخن به میان نیاورند. خلق پول باعث شده شاهد چنین تورمی باشیم.

> اعلام ممنوع التصویری یا عدم ممنوع التصویری برای اقشار آسیب‌دیده جامعه یعنی کسی که همین امسال از تهران به حاشیه تهران نقل مکان کرده چون توان پرداخت اجاره خانه را ندارد، اهمیتی نخواهد داشت

◀ البته دولت مدعی است که فشار تورم به علت تصمیمات مهم در حوزه ارز ۴۲۰۰ تومانی است که آن هم در حال تخلیه شدن است. این معیار تا چه میزان قابل پذیرش است؟

درست است که بخشی از افزایش قیمت‌ها به‌خاطر حذف ارز ۴۲۰۰ تومانی است اما همه مشکلات اقتصادی هم به این تصمیم دولت باز نمی‌گردد. رشد نقدینگی چنان بالاست که حتی اگر بخش حاصل از آزادسازی نرخ ارز هم همان طور که دولت گفته تخلیه شود، اما باز هم می‌بینیم که چاپ پول آنقدر رشد کرده که همه می‌دانند در آینده نه‌چندان دور این افزایش میزان نقدینگی چه تورمی به وجود می‌آورد.

◀ اگر تحریم‌ها لغو شود آیا دولت می‌تواند دستاوردی در حوزه اقتصادی داشته باشد؟

البته مردم در انتظارند که مساله هسته‌ای حل شود. اگر اینطور شود برجام در کوتاه مدت بر اقتصاد اثر مثبت خواهد گذاشت، اما اگر دولت فکری برای خلق نقدینگی نکند در میان مدت تاثیر برجام هم از بین خواهد رفت. تورم بزرگ‌ترین دشمن دستاوردهای هر دولتی است.

◀ دولت مدعی است حل مشکلات را به برجام گره نزده آیا می‌توان بدون برجام به مشکلات را کاهش داد؟

بدون برجام مسیر روشنی پیش راه اقتصاد نیست. اگر برجام به نقطه اجرا نرسد، کنترل وضع موجود سخت است. خصوصا در ساختاری که در آن با برخی افراد کم تجربه قصد بهبود شرایط را دارند. البته امیدواریم که برجام به نتیجه برسد و تیم اقتصادی دولت تقویت شود در این صورت مشکلات اقتصادی مردم کاهش خواهد یافت. بدون اصلاح تیم اقتصادی اثار برجام به دولت هم نخواهد رسید. در هر حال عملکرد اقتصادی دولت بر خلاف شعارهایی بود که می‌دادند و همچنان مشکلات باقی است و امروز زندگی برای برخی اقشار سخت شده است. از این رو امیدواریم دولت به موارد مطرح شده توجه کند و تنها برای بررسی شرایط به داده مدیران خود بسنده نکند به جد مشکلات مردم را شناسایی کند و راه‌حلی برای حل مشکلات ایجاد شود. هیچ مدیری نمی‌گوید که عملکرد من بد بوده این منتقدان هستند که باید عملکرد مدیران را بررسی کنند. به نظر می‌رسد وجه دوم مد نظر دولت نیست که دائما از بهبود اوضاع و رشد اقتصادی سخن به میان می‌آورند.

◀ دولت در حوزه ارز ۴۲۰۰ تومانی گفته است که با فساد مقابله کرده. این مورد تا چه میزان برای مردم قابل پذیرش است؟

شرایط معاش مردم سخت شده است و این سخنان نمی‌تواند باعث کاهش مشکلات شود. اینکه ارز باید آزاد شود در تمامی دولت‌ها عنوان شده و سخن تازه‌ای نیست. در دولت روحانی نیز ارز ۴۲۰۰ تومانی ابتدا به ۲۰ قلم کالا داده می‌شد اما همان دولت نسبت به اصلاح آن گام برداشت و تنها آزادسازی چند مورد به این دولت محول شده است. سخن این است که چرا اکنون به فکر آزادسازی قیمت‌ها افتاده‌اید آن هم در شرایطی که مردم با گرانی مواجه هستند. بسیاری به وعده‌های دولت در حوزه اقتصادی دل بسته بودند اما اقدام دولت در این زمینه امید طبقات فرودست را برای آینده بهتر کاهش داد. کسی با حذف ارز ۴۲۰۰ تومانی مخالفتی ندارد. سخن این است که چرا بعد از احیای برجام و یا در شرایطی که کمی وضعیت مردم بهتر بود، به سمت اجرای این سیاست حرکت نکردید.

◀ بالاخره باید این اقدام صورت می‌گرفت چه اکنون چه بعد برجام؟

دولت گفته است که حذف ارز ۴۲۰۰ تومانی را به درستی انجام داده است. در حالی که می‌توانستند به مرور این اقدام را مبتلا در طول دو سال انجام دهند. دولت باید چیلی چند نفری که ارز ۴۲۰۰ تومانی را دریافت می‌کردند و از این مساله سوءاستفاده می‌کردند را می‌گرفت. البته هر تصمیم در حوزه اقتصادی عوارض سنگینی دارد و باید راهی برای جبران این مورد خصوصا در اقشار ضعیف جامعه ایجاد کرد. در بازارهای جهانی به سود خود استفاده کنند. این وضعیت درباره آمریکا نیز وجود دارد. آمریکا در شرایط کنونی بیشتر علاقه‌مند است که از یک طرف به موضوع اوکراین و روسیه بپردازد و از سوی دیگر به اتفاقاتی که در چین در حال رخ دادن است. به هر حال در شرایط کنونی بین آمریکا و روسیه و از سوی دیگر بین آمریکا و چین اتفاقاتی رخ داده که در مناسبات بین این کشورها و همچنین در مناسبات جهانی تأثیرگذار خواهد بود. به همین دلیل آمریکا به دنبال این است که هرچه زودتر از پرونده هسته‌ای ایران عبور کند تا به مناسبات خود در روسیه و چین برسد.

> هدف کشورهای اروپایی این است که تا پایان سال ۲۰۲۴ خود را از صادرات گاز روسیه بی‌نیاز کنند. یکی از خواسته‌های کشورهای اروپایی در این زمینه این است که نفت ایران به بازار جهانی بازگردد و در شرایط موجود بتوانند از امتیاز حضور نفت ایران در بازارهای جهانی به سود خود استفاده کنند

◀ مهم‌ترین اولویت دولت آقای رئیسی پس از احیای برجام چه خواهد بود؟

احیای برجام برای دولت تأثیر اقتصادی خواهد داشت. به همین دلیل دولت در مرحله نخست تلاش می‌کند از مواهب اقتصادی برجام استفاده کند. از سوی دیگر احیای برجام تأثیرات بین‌المللی نیز خواهد داشت و شرایط را به شکلی برای دولت رقم خواهد زد که بتواند با کشورهای جهان و منطقه مراودات اقتصادی و سیاسی خود را گسترش بدهد. دولت تلاش خواهد کرد با کشورهای طرف برجام و کشورهایی که طرف برجام نیستند اما به واسطه برجام شرایط برای همکاری با آنها به وجود آید روابط خود را گسترش بدهد. احیای برجام در سطح منطقه می‌تواند تأثیرات مستقیمی داشته باشد. این وضعیت به خصوص در روابط بین ایران و عربستان تأثیرگذار است و با احیای برجام این احتمال وجود دارد که روابط ایران و عربستان وارد مرحله جدیدی شود و اختلافات گذشته تا حدودی از بین برود. از سوی دیگر احیای برجام می‌تواند برخی مشکلات که ایران با کشورهای منطقه دارد و تاکنون از روش‌های دیپلماتیک به نتیجه نرسیده است را دوباره در مسیر دیپلماتیک قرار بدهد. به همین دلیل این احتمال وجود دارد که با احیای برجام تنش‌ها در خاورمیانه کاهش پیدا خواهد کرد. دولت تمایل دارد روابط خود را به کشورهای منطقه گسترش بدهد اما به دلیل موانع مهمی که در زمینه تحریم‌ها و برجام وجود داشت این امر محقق نمی‌شد. به همین دلیل احیای برجام پنجره‌ای خواهد شد که روابط ایران با کشورهای منطقه و جهان را بهبود ببخشد.

> احیای برجام در سطح منطقه می‌تواند تأثیرات مستقیمی داشته باشد. این وضعیت به خصوص در روابط بین ایران و عربستان تأثیرگذار است و با احیای برجام این احتمال وجود دارد که روابط ایران و عربستان وارد مرحله جدیدی شود و اختلافات گذشته تا حدودی از بین بروند

◀ خطری که همواره برجام را در آمریکا تهدید می‌کند احتمال روی کار آمدن یک دولت جمهوری خواه رادیکال است. این در حالی است که جان بولتون نیز این هشدار را به دولت بایدن داده که تضمینی که وی به ایران می‌دهد ممکن است با چالش دولت جمهوری خواه بعدی مواجه شود. دیدگاه شما در این زمینه چیست؟

این موضوع بیشتر بستگی به شرایط دارد. اگر تا آن زمان روابط ایران با کمپانی‌های بزرگ برقرار شود و آنها در بازارهای نفت و گاز ایران و صنایع بزرگ حضور پیدا کنند و منافعی در ایران داشته باشند به دلیل اینکه جمهوری خواهان ارتباط عمیق‌تری با کمپانی‌های بزرگ تجاری دارند این احتمال وجود دارد که برای خروج از برجام با احتیاط بیشتری رفتار کنند و مانند گذشته به یکباره از برجام خارج نشوند. برخی عنوان می‌کنند که در متن احیای برجام آورده شده که اگر آمریکا از برجام خارج شود باید غرامت پرداخت کند. این در حالی است که چنین چیزی صحیح نیست و چنین بندی در برجام وجود ندارد و در آینده نیز نخواهد داشت. برخی حامیان دولت برای اینکه از برجام استفاده سیاسی خود را کاهش بدهد و از سوی دیگر نسل جدید سانتریفیوژهایی که نصب کرده را متوقف کند. این سانتریفیوژها یا باید در انبار باقی بماند و یا تحت نظارت آژانس به فعالیت‌های خود ادامه بدهد. از سوی دیگر ایران باید به صورت داوطلبانه پروتکل الحاقی را اجرا کند. در برجام این پیش بینی صورت گرفته که در دوران برجام ایران باید پروتکل الحاقی را اجرا کند و در پایان برجام آن را به تصویب مجلس برساند. این وضعیت با دیدگاه برخی از اصولگرایان و حتی بخش‌هایی از دولت سازگار نیست. در چنین شرایطی باید منتظر واکنش‌های متفاوتی در مجلس، در بین اصولگرایان یا حتی از سوی بخش‌هایی از دولت بود. یکی از اهداف اصلی احیای برجام صلح‌آمیز کردن پرونده را دوباره در مسیر دیپلماتیک قرار بدهد. به همین دلیل این احتمال وجود دارد که با احیای برجام تنش‌ها در خاورمیانه کاهش پیدا خواهد کرد. دولت تمایل دارد روابط خود را به کشورهای منطقه گسترش بدهد اما به دلیل موانع مهمی که در زمینه تحریم‌ها و برجام وجود داشت این امر محقق نمی‌شد. به همین دلیل احیای برجام پنجره‌ای خواهد شد که روابط ایران با کشورهای منطقه و جهان را بهبود ببخشد.

◀ آیا حامیان دولت به دنبال استفاده سیاسی از احیای برجام خواهند بود تا پایگاه اجتماعی خود را تقویت کنند و یا بیشتر روی ابعاد اقتصادی برجام تکیه خواهند کرد؟

به صورت طبیعی اگر وضعیت اقتصادی بهبود پیدا کند و نرخ تورم کاهش داشته باشد و بازار از کنترل شود دولت با منابع مالی بیشتری مواجه خواهد شد که می‌تواند چالش‌های موجود را کاهش بدهد. در چنین شرایطی دولت می‌تواند وضعیت حقوقی اقشار مختلف را ارتقا بدهد و به همین دلیل وضعیت معیشتی مردم بهتر خواهد شد. در چنین شرایطی می‌توان عنوان کرد که پایگاه اجتماعی دولت تقویت خواهد شد. به هر حال احیای برجام کارکردهای مختلفی خواهد داشت که یکی از آن کارکردها سیاسی است. اصولگرایان امیدوار بودند عملکرد دولت به شکلی باشد که حل مشکلات مردم پایگاه اجتماعی دولت در طول یک سال گذشته ارتقا پیدا کند. این در حالی است که در عمل چنین اتفاقی رخ نداده است. دولت در یک سال گذشته همواره عنوان می‌کرد که اقتصاد داخلی را به برجام گره نخواهد زد و تلاش می‌کند مشکلات را با مدیریت حل کند. بدون تردید اگر این امکان وجود داشت که دولت مشکلات اقتصادی را بدون برجام حل کند تاکنون این اتفاق رخ داده بود و کسانی که امروز به دنبال احیای برجام هستند چنین کاری نمی‌کردند. نکته دیگر اینکه موضوع پرونده هسته‌ای از گذشته تاکنون با دولت ارتباط نداشته و تصمیمات از سوی نظام گرفته شده است. البته این احتمال وجود دارد که بین حامیان برجام و مخالفان آن در جریان اصولگرایی اختلاف نظر ایجاد شود. اصولگرایانی که مخالف برجام هستند افزایش غنی‌سازی را یک عامل بازدارنده برای ایران می‌دانند و همین دلیل با احیای برجام مخالف هستند. این در حالی است که حامیان برجام در جریان اصولگرایی چنین رویکردی ندارند. به همین دلیل این احتمال وجود دارد که احیای برجام اختلاف نظر در بین اصولگرایان را تشدید خواهد کرد.

◀ این اختلاف چه تأثیری در وضعیت اصولگرایان خواهد داشت؟ این اختلاف‌ها به چه میزان شرایط دوران پسابرجام را تحت تأثیر قرار خواهد داد؟

اگر برجام احیا شود ایران باید شرایطی را بپذیرد که در برجام ذکر شده است. در چنین شرایطی ایران باید سطح و حجم غنی‌سازی کند و عنوان کنند که متن احیای برجام از متن برجام قوی‌تر است چنین مسائلی را درباره متن احیای برجام عنوان می‌کنند که بیشتر استفاده سیاسی دارد.

◀ آیا حامیان دولت به دنبال استفاده سیاسی از احیای برجام خواهند بود تا پایگاه اجتماعی خود را تقویت کنند و یا بیشتر روی ابعاد اقتصادی برجام تکیه خواهند کرد؟

به صورت طبیعی اگر وضعیت اقتصادی بهبود پیدا کند و نرخ تورم کاهش داشته باشد و بازار از کنترل شود دولت با منابع مالی بیشتری مواجه خواهد شد که می‌تواند چالش‌های موجود را کاهش بدهد. در چنین شرایطی دولت می‌تواند وضعیت حقوقی اقشار مختلف را ارتقا بدهد و به همین دلیل وضعیت معیشتی مردم بهتر خواهد شد. در چنین شرایطی می‌توان عنوان کرد که پایگاه اجتماعی دولت تقویت خواهد شد. به هر حال احیای برجام کارکردهای مختلفی خواهد داشت که یکی از آن کارکردها سیاسی است. اصولگرایان امیدوار بودند عملکرد دولت به شکلی باشد که حل مشکلات مردم پایگاه اجتماعی دولت در طول یک سال گذشته ارتقا پیدا کند. این در حالی است که در عمل چنین اتفاقی رخ نداده است. دولت در یک سال گذشته همواره عنوان می‌کرد که اقتصاد داخلی را به برجام گره نخواهد زد و تلاش می‌کند مشکلات را با مدیریت حل کند. بدون تردید اگر این امکان وجود داشت که دولت مشکلات اقتصادی را بدون برجام حل کند تاکنون این اتفاق رخ داده بود و کسانی که امروز به دنبال احیای برجام هستند چنین کاری نمی‌کردند. نکته دیگر اینکه موضوع پرونده هسته‌ای از گذشته تاکنون با دولت ارتباط نداشته و تصمیمات از سوی نظام گرفته شده است. البته این احتمال وجود دارد که بین حامیان برجام و مخالفان آن در جریان اصولگرایی اختلاف نظر ایجاد شود. اصولگرایانی که مخالف برجام هستند افزایش غنی‌سازی را یک عامل بازدارنده برای ایران می‌دانند و همین دلیل با احیای برجام مخالف هستند. این در حالی است که حامیان برجام در جریان اصولگرایی چنین رویکردی ندارند. به همین دلیل این احتمال وجود دارد که احیای برجام اختلاف نظر در بین اصولگرایان را تشدید خواهد کرد.

◀ به جای آزادسازی قیمت‌ها دولت چه کار کند که فشار آن بر دوش مردم قرار نگیرد؟

از گوشه و کنار اخبار هم شنیده می‌شود که دولت احتمالا در زمینه بنزین نیز برنامه‌هایی دارد. اگر آن تصمیم به اصطلاح ضد فاچاق هم در برای خود دولت هم داشته باشد. دولت به جای زمان‌بندی معقول گرفته نشود، بعید نیست آثاری آزادسازی قیمت‌ها که احتمالا در زمینه بنزین نیز گام‌هایی برخواهد داشت در اندیشه این باشد که تورم را کنترل کند. زمانی که صبح بانک مرکزی درب خزانه را باز می‌کند و ۳ هزار میلیارد به صورت روزانه نقدینگی تولید می‌شود، دیگر چه نیازی به اصلاح قیمت‌هاست؟ همین سطح تولید نقدینگی و اقدامات دولت را در زمینه ارز ۴۲۰۰ تومانی با حتی آزادسازی قیمت‌ها را بی‌اثر خواهد کرد.

> دولت گفته است که حذف ارز ۴۲۰۰ تومانی را به درستی انجام داده است. در حالی که می‌توانستند به مرور این اقدام را مبتلا در طول دو سال انجام دهند. دولت باید جلوی چند نفری که ارز ۴۲۰۰ تومانی را دریافت می‌کردند و از این مساله سوءاستفاده می‌کردند را می‌گرفت. البته هر تصمیم در حوزه اقتصادی عوارض سنگینی دارد و باید راهی برای جبران این مورد خصوصا در اقشار ضعیف جامعه ایجاد کرد

◀ آزادسازی قیمت بنزین در شرایط فعلی چه میزان فشار ایجاد خواهد کرد؟

در گذشته و یکی دو سال قبل اعلام می‌شد که اگر قیمت سوخت آزاد شود، بنزین حدود ۵ الی ۸ هزار تومان خواهد شد. اکنون با این نرخ ارز صحبت از بنزین بالای ۲۰ هزار تومان در صورت آزادسازی قیمت آن است. شما فکر کنید دولت حتی در صورت پیروزی در پرونده هسته‌ای و بعد از اینکه به نوعی تورم را کاهش داد بخواهد اقدام به این کار بکند؛ آیا بازار و مردم تحمل آن شوک را دارد؟ از این جهت دولت به سمت کاهش تورم حرکت کند بزرگ‌ترین خدمت را به جامعه خصوصا طبقه متوسط جامعه کرده است.

◀ چرا دولت در زمینه‌های دیگر اقداماتی انجام می‌دهد مثلا گشت ارشاد راه می‌اندازد یا اینکه قرار است لیستی از هنرمندان ممنوع الکار منتشر شود؟

پرواضح است که برخی اقدام به حاشیه‌سازی‌هایی می‌کنند. این مورد در کشور بوده و مربوط به این زمان و زمان گذشته نیست. ممنوع التصویری و گشت ارشاد برای مردم مساله نیست. اعلام ممنوع التصویری یا عدم ممنوع التصویری به این معنا نیست که مردم مشکلی ندارند که همین امسال در تهران به حاشیه تهران نقل مکان کرده چون توان پرداخت اجاره خانه را ندارد، اهمیتی نخواهد داشت.

قاسم محبعلی در گفت‌وگو با «آرمان ملی»:

احیای برجام تنش‌ها را کاهش می‌دهد

- احیای برجام چالش‌های منطقه‌ای را در مسیر دیپلماتیک قرار می‌دهد
- اروپا می‌خواهد از احیای برجام برای حل بحران انرژی استفاده کند
- آمریکا می‌خواهد از پرونده هسته‌ای ایران به مناسبات با روسیه و چین برسد
- احیای برجام روی رابطه ایران و عربستان تأثیر خواهد گذاشت
- پس از احیای برجام روابط اقتصادی و سیاسی ایران گسترش پیدا می‌کند

آرمان ملی- احسان انصاری: احیای برجام وارد فاز نهایی خود شده و طرفین در حال ارزیابی شرایط نهایی هستند. اتفاقی که می‌تواند دستاوردهای اقتصادی و سیاسی مهمی برای ایران داشته باشد. با این وجود آنچه دارای اهمیت است این است که آیا دولت تلاش خواهد کرد از مواهب اقتصادی برجام برای حل چالش‌های موجود استفاده کند یا ابعاد سیاسی برجام مورد توجه حامیان دولت قرار می‌گیرد و اصولگرایان تلاش می‌کنند با استفاده سیاسی از برجام پایگاه اجتماعی دولت را تقویت کنند؟ نکته مهم دیگری که وجود دارد تأثیر احیای برجام بر مناسبات منطقه‌ای ایران در منطقه خاورمیانه خواهد بود. «آرمان ملی» برای تحلیل و بررسی این موضوعات با قاسم محبعلی، تحلیلگر روابط بین‌الملل گفت‌وگو کرده است. محبعلی معتقد است: «اصولگرایانی که مخالف برجام هستند افزایش غنی‌سازی را یک عامل بازدارنده برای ایران می‌دانند و به همین دلیل با احیای برجام مخالف هستند. این در حالی است که حامیان برجام در جریان اصولگرایی چنین رویکردی ندارند. به همین دلیل این احتمال وجود دارد که احیای برجام اختلاف نظر در بین اصولگرایان را تشدید خواهد کرد.» در ادامه ما حصل این گفت‌وگو را می‌خوانید.

◀ پاسخ‌های ایران و آمریکا به پیشنهاد اروپا برای احیای برجام مثبت ارزیابی می‌شود و این احتمال وجود دارد که احیای برجام به زودی شکل نهایی به خود بگیرد. ارزیابی شما از آخرین وضعیت احیای برجام چیست؟

هنوز نمی‌توان به صورت دقیق درباره متنی که طرفین روی آن اجماع کرده‌اند اظهارنظر کرد. در روزهای اخیر جزئیات غیررسمی از مذاکرات منتشر شد که البته مورد تأیید مقامات قرار نگرفته بود. بر اساس این متن قرار است تعهدات طرفین به صورت گام به گام صورت بگیرد. ما باید متن اصلی برجام را با زبان اصلی مطالعه کنیم تا بتوانیم به صورت دقیق درباره آن اظهارنظر کنیم. به هر حال بازگشت به برجام اتفاق مهمی برای اقتصاد کشور خواهد بود و تأثیر مثبتی را بر اقتصاد کشور خواهد گذاشت. برخی عنوان می‌کنند که در هفته‌های آینده وزرای کشورهای عضو برجام در وین دور هم جمع خواهند شد و متن احیای برجام را امضا خواهند کرد. نکته مهم که در این زمینه وجود دارد این است که برجامی که قرار است امضا شود چه تفاوت‌هایی با برجام گذشته دارد. تیمی که امروز مذاکرات را جلو می‌برد عنوان می‌کند که برجامی که به تازگی امضا خواهد شد با برجام گذشته تفاوت خواهد داشت و ایران امتیازهای بیشتری به دست آورده است. در چنین شرایطی باید متن اصلی احیای برجام را مشاهده کرد که آیا چنین اتفاقی رخ داده و متن احیای برجام امتیازهای بیشتری برای ایران داشته یا خیر.

> در ماه‌های اخیر اخباری که از مذاکرات به گوش می‌رسید امیدوارکننده نبود و به نظر می‌رسید احیای برجام با چالش‌های جدی مواجه خواهد بود. پیشنهاد اروپا دارای چه ویژگی‌هایی بود که ایران و آمریکا به صورت تلویحی این پیشنهاد را پذیرفتند و به یک باره ورق برگشت؟

به هر حال شرایط تغییر کرد و به همین دلیل ایران و آمریکا به این نتیجه رسیدند که پیشنهاد اروپا می‌تواند سازنده باشد. به نظر می‌رسد کشورهای اروپایی به دنبال این هستند که برخی از بحران‌های موجود را کاهش بدهند تا در اولین فرصت به بحران اوکراین رسیدگی کنند و از سوی دیگر به وضعیت انرژی خود بپردازند. هدف کشورهای اروپایی این است که تا پایان سال ۲۰۲۴ خود را از صادرات گاز روسیه بی‌نیاز کنند. یکی از خواسته‌های کشورهای اروپایی در این زمینه این است که نفت ایران به بازار جهانی بازگردد و در شرایط موجود بتوانند از امتیاز حضور نفت ایران در بازارهای جهانی به سود خود استفاده کنند.

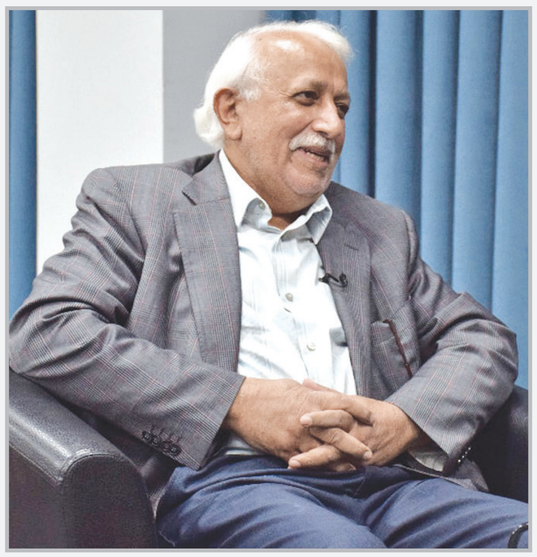

نگاه

صف آرایی مخالفان و موافقان برجام در واشنگتن

با تسهیل روند تعاملات میان ایران و آمریکا با میانجیگری دیپلمات‌های اروپایی و به دنبال ارائه پاسخ ایران به متن پیشنهادی اتحادیه اروپا اکنون چشم انداز توافق احیای برجام، دست یافتنی‌تر از همیشه به نظر می‌رسد. قرن نو نوشت، با این حال کارشناسان و مقامات می‌گویند تا زمان اعلام توافق هیچ قطعیتی وجود ندارد و آنطور که دیپلمات‌ها می‌گویند «مادامی که درباره همه‌چیز توافق نشود، درباره هیچ چیز توافق نشده است». علاوه بر این، همچنان واکنش آمریکا به درخواست‌های مطرح شده در پاسخ نهایی تهران، نامشخص است و در صورتیکه دولت ایالات متحده حاضر به انعطاف نباشد، ممکن است برجام در اوج امیدواری نسبت به احیای آن، فروبپاشد. با این حال طراحی هوشمندانه و زیرکانه نحوه پاسخ ایران به پیشنهاد اتحادیه اروپا که آن را «پیش‌نویس نهایی توافق» توصیف کرده بود، عدم انعطاف را برای واشنگتن دشوار کرده است. ساحل شاه، تحلیلگر سیاسی و عضو ارشد شبکه رهبری اروپا درباره پاسخ ایران به پیش‌نویس یادشده گفت: منابع متعددی که پاسخ ایران را خوانده‌اند به من گفته اند که نسبت به پیشنهادات ایران به متن خوشبین هستند. این مشاور سیاستگذاری شبکه رهبری اروپا معتقد است: «پاسخ ایران از نظر طراحی هوشمندانه است؛ به‌طور غیرمعمول به موقع، به لحاظ استراتژیک در چارچوب (یعنی درباره تضمین‌های اقتصادی که ایالات متحده در واقع می‌تواند با شفافیت و راحتی بیشتری ارائه دهد) و همراه با پیشنهادهای سازنده در مورد زنانی که می‌تواند شکاف ها را پر کند». ساحل شاه اضافه کرد: «اکنون توپ واقعا در زمین ایالات متحده است تا تصمیم بگیرد که آیا مایل به انطباق با این تغییرات و بستن مجدد معامله است یا خیر».

◀ مصالحه در وین، منازعه در واشنگتن

برخی تحلیلگران معتقدند آنچه توافق احیای برجام را نزدیکتر از همیشه کرده، «انعطاف‌پذیری و تساهل دوجانبه» از طرف دو سوی اصلی منافشه، ایران و آمریکا بوده؛ و این «طبیعت یک مصالحه» است. با این حال به نظر می‌رسد اکنون تهران واشنگتن هر یک به نوبه خود در حال افتاع نیروهای سیاسی داخلی و آماده‌سازی افکار عمومی کشور خود هستند و به همین دلیل هر یک سعی دارند در روایت خود آنچه گرفته‌اند را مبالغه کنند و آنچه داده‌اند را اندک جلوه دهند؛ و این‌ها نیز احتمالاً «زمینه‌سازی‌های پیش از اعلام توافق» و یا «عوارض طبیعی پس از مصالحه مقدماتی» هستند. و واشنگتن‌دی‌سی احتمالا بار دیگر به عرصه نزاع سیاسی مخالفان و موافقان برجام و به عبارتی تقابل دموکرات‌ها و جمهوری